

אמונת חיים

גליון תורני לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

חג הפסח - גליון שסג שנה ח'

פר' צו - שבת הגדול תשפא

דברי אלוקים חיים מרוך רבינו הגה"ק זיע"א

וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר, זאת תורת העולה וגו'.

המפרשים האריכו לפרש לשון "צו" האמור כאן דהיה יכול לומר "דבר" וכו' ולמה נקט לשון "צו" וגם מה שכתב זאת תורת העולה וגו', מה הוא לשון תורת העולה, וגם להלן, (בפסוק ז') כתב ובזאת תורת המנחה וגו' וכן בפסוק (ח') כתב זאת תורת החטאת וכן כ' וזאת תורת האשם וכן כ' וזאת תורת זבח השלמים, והדבר צריך עיון למה כתוב בהם "תורת", והלא כל המצות הם תורת ה'.

והנה בעל הטורים כתב כאן על הפסוק זאת תורת העולה הוא העולה וגו' לומר שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, שהקרבנות נקראים אשה והתורה נקראת אש, שנאמר הלא כל דברי כאש, וגם כתוב רמז מימינו אש דת למו, שהוא אותיות תלמוד, והקרבנות נקראים לחם את קרבני לחמי והתורה נקראת לחם דכתיב לכו לחמי בלחמי, לומר כשם שאי אפשר לעולם בלא לחם כן אי אפשר לעולם בלא תורה עכ"ל.

והנה הגמ' מסכת (מנחות דף ק"י) איתא אמר ריש לקיש מה דכתיב (ויקרא ז') זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים, (ולא כתיב זאת החוקה) לומר שכל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה ומנחה וחטאת ואשם, אמר רבא האי לעולה למנחה [כלומר לפי דבריך היה לו לומר כן] עולה ומנחה מבעי ליה, דלהוי משמע זאת התורה היא עולה ומנחה וכו', אלא מר רבה כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא אשם, דהכי משמע זאת התורה לעולה כלומר במקום העולה וכמו שמילת 'לכם' הוא במשמע בשבילכם כלומר שהתורה מכפר עוונתינו, אמר ר' יצחק מ"ד זאת תורת האשם לומר שכל העוסק בתורת חטאת, כאילו הוא הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם, הוא כאילו הקריב אשם עכ"ל.

ולפי זה מתורץ היטב למה הקדים להם הלשון "זאת תורת" דהוי ליה לומר "ואם חטאת קרבנו", או עולה קרבנו וכו' אלא לומר שהכתוב לדרשה קאמר, שהלימוד בתורת הקרבנות הוי כאילו הוא מקריב.

ולכאורה צריך עיון בזה דמה הכוונה כאילו הקריב, וגם אמר שכל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה וכו', דאם נאמר כפשוטו שכל העוסק בתורה לא צריך קרבן להביא, אם כן בטלה תורת הקרבנות, דלפי זה מי שחייב קרבן יהיה יכול לפטור את עצמו בלימוד התורה ובפרט בלימוד תורת הקרבנות, ולא יצטרך להביא קרבנות בפועל ממש.

ואם נגיד שהכוונה הוא בזמן שאין קרבנות וכמו בזמן הזה שאין לנו מקדש ולא כהן גדול ואין שום עבודת קרבנות, מכיון שנחרב בית המקדש וגם אין קרבן פסח, וכאן אמרו שאם אדם עוסק בתורה ובפרט בתורת הקרבן, שאם נתחייב בהם הוא נפטר מלהביא קרבן לעתיד לבוא, שיבנה בית המקדש ונקריב הקרבנות כולם וכמו שכתובים הם בתורה, והאדם שנתייב בקרבן לא יצטרך להשלים הקרבנות, מכיון שלמ"ד הלימוד של דיני הקרבנות, אבל אי אפשר לומר כן לכאורה, מכיון שהוא נגד גמרא מפורשת במסכת (שבת יב) שכתוב שם לא יקרא אדם בספר וילמד או יתפלל לפני אור הנר, דחיישין שמא יטה את הנר להביא שמן אל פי הפתילה כדי שידלק

דברות קודש מרוך רבינו עטר שליט"א

פרשת 'צו' היא פרשה שכל עניינה הוא - להיות מצויים. מעניין שדווקא עם הפרשה הזו ועם הכותרת הזו אנו נכנסים ל - 'זמן חרותנו'. אם היינו צריכים להגדיר חג שבו אנחנו משועבדים בו יותר מכל חג אחר - לא רק בגלל הניקיונות - אלא במהותו של החג - זהו הפסח.

כן מוזכר חג הפסח בתפילה בשם זמן חרותנו וצ"ב מהי "חרות", ובפרט יש לבאר הוראת שם זה בהווה לומר שעכשיו אנו יוצאים לחירות

אלא שענין זמן חירותנו הוא השפעה מיוחדת של **חירות הניתנת לכל נפש מישראל** בזמן ההוא. שכאשר מגיע היום שבו יצאנו לחירות, ניתנה לנו הזדמנות לצייר היטב בלבנו איך יצאנו לחירות משעבוד וטומאת מצרים, והרי זה מחזק אותנו לעמוד נגד יצרניו ולהשתחרר מתחת עולו. נמצא כי הזמן הזה אינו חגיגת שמחה על אירוע עתיק שעבר, אלא שמיד שנה בשנה הינו זמן בו מסוגלים אנו ללחום למען חירות נפשנו.

כן נתבונן בטעם שקוראים לחג הפסח "זמן חירותנו" ולא "זמן שמחתנו" כמו בחג הסוכות

ונראה לפרש בדרך הדרש כדלהלן.

א. שרק חמישית מבני ישראל יצאו ממצרים, ורובם מתו במכת חושך, ע"כ היציאה היתה מהולה בצער ולא היתה שמחה מושלמת.

ב. דחז"ל מלמדים אותנו בנפול אויבך אל תשמח, וכפי שאנו רואים בים סוף שאמר השי"ת מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה.

והוא גם אחד הטעמים דאין אומרים הלל הגדול בשביעי של פסח ג. פסח כרוך בצערא דינוקא, שאינם יכולים לאכול את המאכלים להם הם רגילים וכן קשה להם עם מאכלי הפסח.

ד. כן ניתן לומר בדרך צחות שהוא זמן חירות, שבכל ימי השנה משועבדים אנו לרחוב ולאווירה ואלא בפסח כל אחד נוהג ע"פ מנהגי ומסורת אבותיו.

ומאיך חג הסוכות הוא "זמן שמחתנו" דהיא שמחה מושלמת, בה כל בני המשפחה שמחים בו, ואף בני הנוער הם הראשונים שששים ושמחים לקראת החג הבא ומתקרב, על אף שיוצאים מהבית.

וכן חג הסוכות הוא נטו שמחה יהודית, ואינו בא מחמת מפלת שונאינו וכו' ואין בו הסיבה של בנפול אויבך אל תשמח.

יה"ר שאכן נזכה לחירות עולמים ולגאולה השלימה במהרה.

טעם קריאת שם שבת הגדול

דהנה מצינו במדרש שמשם רבינו ע"ה אמר לפרעה, שלא יתכן שיעבוד העבד כל שבעת ימי שבתא, מבלי שינוח ביום אחד בשבוע. ואמר ליה פרעה בחור לך יום אחד בשבוע שינוחו ממלאכתם ובחר ביוםא דשבת"א ע"כ, והנה כי כן נמצא שבכל השבתות אשר שבתו עד אז, היה להם למנוחה ושינה מעבודת הפרך ולא היו נייעורים אלא לזמן קט"ן, אמנם בעזור לחודש מגודל אהבת הנס לא נתנו לעפעפיהם תנומה כל משך יום השבת על דרך מאמר הקרא (קהלת ה יא) והשבע לעש"ר, אינו מניח לו לישון, נמצא כי זה השב"ת היה גדו"ל וארוך בזמנו בעיני בני ישראל מכל השבתות.

(חוקי חיים - כ"ק אדמו"ר ז"ע משומרי אמונים).

יפה ונמצא מבעיר בשבת, אמר רבי ישמעאל בן אלישע, אני אקרא ולא אטה, פעם קרא וביקש להטות אמר אז רבי ישמעאל בן אלישע כמה גדולים דברי חכמים, שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר, רבי נתן אומר שלא כך היה המעשה אצל ר"י בן אלישע, אלא שבאמת קרא והטה וכתב על פנקסו, "אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, ולכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה, ע"כ.

ועכשיו נחזי אנו דמי נימא שהלימוד בתורת החטאת, הוא כאילו הקריב חטאת ממש, היה יכול ר"י בן אלישע לפטור את עצמו בעסק התורה של זה החטא, וכן הוא גמרא מפורשת במס' יומא (ה). שמי שאוכל חלב בזמן הזה שאין לנו קרבנות, צריך הוא שיכתוב לו שאם יבנה בית המקדש בימיו שיביא אז קרבן חטאת על שגגותו שאכל חלב, ששמע בפירוש שבזמן שאין לנו קרבנות, צריך הוא שיכתוב לו שאם יבנה בית המקדש בימיו, שיביא אז קרבן חטאת על שגגותו שאכל חלב, ששמע בפירוש שבזמן שאין מקדש, אין לו שום תקנה ואפילו לא בדברי תורה, ולפי זה גם מש"כ במסכת מגילה (לא). שאמר ה' לאברהם אבינו שאף שאין בית המקדש כבר תיקן ה' לישראל סדר הקרבנות, שכל זמן שקוראין בהן, מעלה אני עליהן כאילו הם מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם, וצריכים להבין איך זה שייך לפי הגמרא דמסכת שבת הנ"ל.

אלא ע"כ צריכין לומר דאין הכוונה שהוא כאילו הקריב ממש, אלא הכוונה הוא שזכות גדול הוא מאוד הלימוד בתורת הקרבנות בזכות ההקרה בעצמו, אבל הוא מחויב עוד הקרבת החטאת בבוא העת, שאפשר להביא ולא נפטר בזה אף ע"י הלימוד, וגם כך אפשר לומר מה שכ' בגמרא דמגילה הנ"ל.

ויש שמתרצים שאין הכי נמי שמי שלומד תורת הקרבנות הוא כמו שהקריב, אבל זה רק בגדר של חטאת כחושה, אבל הוא רצה שתהיה חטאת שמינה, שזה צריך להביא בפועל הקרבן שהוא חייב. וגם יש אומרים שלא מכפר הלימוד בתורת החטאת, מכיון שלא מגיע לכהן אכילה בלימוד תורת החטאת, שרק ע"י אכילת הכהן ומתכפרים הבעלים.

~~~~

ולענ"ד אפשר לתרץ על פי מה שכתב הרבינו בחיי בפרשה זו, דלא די באמירה בלבד, אלא צריך לבאר גם פרטי דין הקרבן, וגם הענין הוא שיתבונן בביאור הפרשה אלא איזה ענין היא רומזת כי מתוך כך יתגלו עיני שכלו ויבינו נפלאות מתורת הקרבנות, ובזה ישתדל יותר בקיום התורה והמצוות ואז יהיו עונותיו נמחלין לו כאילו הקריב קרבן, כי אין לומר שתהיה הכוונה, במה שאמר שהלימוד בזה הוא כמו שהוא הקריב קרבן, בזה שהיה יגרוס רק הלשון של הפרשה, מבלי שיתבונן בהם (וכן פירש הרבינו בחיי מה שאמרו חז"ל שכל האומר תפלה לדוד בכל יום, שהוא מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שהכוונה הוא שמתוך שיתבונן בפסוקים האלו, ועל מה הם ירמוז, ואז יכיר נפלאות ה' ויתחזק לבו באמונה בשם יתברך ועבודתו ובזה יירש חיי העולם הבא.

ולפי זה אפשר לנו להסביר מה שאמר ר' ישמעאל בן אלישע שכתב בפנקסו לכשיבנה בית המקדש יביא חטאת שמה, כי חשש בזה שהאמירה שלו ולימוד בפרשת הקרבנות לא יועיל שחשש לנפשו, מי יודע אם הוא מכין ועוסק בה כראוי, שיכופר לו לפי מה שכתב הרבינו בחיי הנ"ל.

~~~~

וגם יש להוסיף שמחמת ענוותנותו של ר"י בן אלישע חשש לזה, וגם לפי מה שכתוב שם בגמרא מס' שבת שר"י בן אלישע לא נהג כבוד בעצמו ולא החשיב את עצמו כאדם חשוב ולא חשש על כבודו ולכן הטה בעצמו הנר ובא לזילזול שבת, משא"כ אדם חשוב אין חשש שהוא יטה בעצמו ולכן לאדם חשוב מותר ללמוד לאור הנר (ע"ש בגמרא) ולפי זה אפשר לומר שר"י בן אלישע לא החזיק בעצמו שהוא עושה ככל התנאי שכתב הרבינו בחיי, ולכן אמר שלא יועיל לו בזה שילמוד את ההלכות, אלא שהוא יצטרך להקריב

הקרבן חטאת, בבוא העת כשיבנה בית המקדש לכפרת עוונות, ובפשטות גם אפשר לומר שהכונה הוא רק בלימוד לשמה באהבה ויראה, שרק לימוד כזה יועיל וכמ"ש האור החיים הק' דרך לימוד לשמה מציל את האדם מחטא ולא לימוד שלא לשמה, ולכן מחמת עניויות של ר"י בן אלישע ולא החשיב את עצמו שהוא לומד לשמה, שיש בזה הרבה אופנים ודרגות מה הוא נקרא לשמה, ולכן אמר שהוא יביא קרבן בבוא העת בביהמ"ק ודו"ק.

~~~~

ונחזור כעת לתרץ מה שכתוב לשון צו את אהרן ובניו וגו' ונקדים דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך שכתב בפרשת תצוה, לפרש הלשון של ואתה תצוה, באדם הרוצה להוכיח בני אדם צריך להיות קדוש וטהור ואז לא ישא עליו חטא, אבל באם הוא לא עם כל אופניו בקדושה ובטהרה, אז בלתי אפשרי שתוכחתו יעלה כהוגן, שאף אם יצוה לבני אדם לטוב וגם אם יעשו על פיו, לא יכול להגיע לשלימות שיכול לבוא להתפאר בלבו שמעלותיו הוא גדולה שזיכה את חבריו במצות השם, זה תועבת ה' כל גבה לב, וגם זה האדם ששמע לקולו, גם כן יבוא להתפאר במעשה הטוב שעושה בפני בני אדם ולא יעשה המצות בשלימות לכבוד השי"ת רק שיבוא לו פניות בלבבו, זה הוא מחמת שזה המצוה לו שהביאו לעשות הטוב אין הוא שלם בצדקו, אבל אם הצדיק השלם יוכיח לאדם ועושה האדם כמצותו אז לא יגבה לבו לשום פניה אחרת, לא הוא ולא העושה על פיו רק שניהם כאחד הם טובים ויעשו רק לכבוד השם יתברך, זה שאמר ה' "ואתה תצוה" דהיינו משה הצדיק, שאז תפעל שלא תבואו לשום פניות לא אתה ולא הם, זה ויקחו אליך שמן זית זך ע"כ.

ולפי זה אפשר לומר גם כן כאן שאמר ה' יתברך למשה "צו" את אהרן ובניו לאמר ואז יהיו תורת העולה ותורה החטאת וכו' ויהיו עולים לכפר וגם בזמן שאין בית המקדש קיים, יהיו כפרה לישראל ויתקיים ונשלמה פרים שפתינו ויהיה מכפר העיסוק והלימוד בפרשיות הקרבנות, מכיון שמשם רבנו הוא המצוה, וכדברי רבינו הק' בנועם אלימלך הנ"ל.

~~~~

וגם אפשר לומר בדרך אפשר כי לשון צו הוא מלשון צוותא חדא, ובא הפסוק לומר למשה שאתה תצוה ותעשה צוותא חדא מאהרן ובניו הצדיקים, ובכן אם יש אחדות בין הצדיקים, אז יהיה זאת העולה ותורת העולה והחטאת יכפרו לכלל ישראל.

~~~~

וגם יש לרמז "שאהרן" מרומז לצדיק, "ובניו" מרמזים לכלל ישראל שנקראו בניו, לצדיק המלמד אותם תורה ויר"ש לעם השם, וכמו שאמרו חז"ל שכל המלמד תורה לחבירו הוא כאילו יולדו, וכמו שקרא אלישע הנביא לרבו אליהו הנביא, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, ולזה יצוה כאן ה' למשה שיעשה צוותא חדא, לבין אהרן המלמד לבניו המתלמידים, ואז יהיה זאת תורת העולם וכו' ויהיה שלימות וכמ"ש הנועם אלימלך הנ"ל.

ולכן עלינו מוטל להיות עוסק בתורה ובמצות בבחינת תורה לשמה ואז יהיה התורה שנלמד בקדושה וטהרה, עולה לנו כאילו הקרבנו הקרבנות ויתכפר כל עונותינו, כי זאת התורה לעולה ולחטאת וגו' שכל העוסק בתורת הקרבנות ויתבונן בהם, וכמו שהזכרנו מדברי הרבינו בחיי, וגם לעורר את עצמינו להיות בצוותא חדא באהבת ישראל ובפרט חברים מקשיבים יחד, ולהיות קשור לצדיקי אמת כדרך החסידות שהיא דרך הקודש, מאז מתן תורה, חכה הבעש"ט ותלמידיו הק', להחזיר עטרה ליושנה ובדרכם נלך עד ביאת הגואל צדק, ויתקיים מה שכתב הדגל מחנה אפרים, על הפסוק ובני ישראל יוצאים ביד רמה, והמתרגם תירגם בר"ש גליא, שזה מרומז על גילוי תורת האר"ל ותורת הבעש"ט, ויהיה רצון שנזכה בקרוב לזה ושהחדש ניסן הזה יהיה סוף לצרותינו ותחילה וראש בפדיון נפשינו, ע"י משיח צדקינו ברחמים וחסדים מגולים, אמן.

לע"נ
הרה"צ ישראל צבי זצ"ל
בן הרה"צ מרדכי ראטה זצ"ל
מנענרעשט
נלב"ע ביום כט אדר תשסב

לזכר עולם יהיה צדיק
רביה"ז אביגדור זצ"ל
בן רביה"ק משה זי"ע
מקראלי
נלב"ע ביום ב' דר"ח חשון תשסא

לע"נ
הרב דוד ז"ל
בן מאיר ואסתר ז"ל
אלחרר
נלב"ע חי אדר תשפא

פניני חיים

ה' לו עוון, היינו אשרי לאדם אשר הוא לו לעוון, באם עברה עליו רגע ולא חשב בה' ובתורתו.

(נועם מגדים)

והרים את הדשן אשר תאכל האש. השאיפה למותרות מרחיקה את האדם מתורה הקרויה אש, ולפיכך שומה עליו להתרחק מכל דברים המדושנים שהם בגדר מותרות "והרים את הדשן" שירים ממנו את הדשן היינו התאוות המותרות. "אשר תאכל האש" שדברים אלו מכלים את התורה שבקרבו, ומרחקת אותו ממנה.

(באר מים חיים)

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים אין לו לאדם להיות שקוע במחשבת חטאיו ובגידותיו "ופשט את בגדיו" אלא מתחילה יקיים "ועשה טוב" וישתדל להוסיף מצוות ומעשים טובים "ולבש בגדים אחרים" ואח"כ יהי' סור מרע מאליו, שבעשיית הטוב יסור הרע.

(תורת אבות)

והנותר בבשר ובלחם באש תשרופו. כלפי פתויי היצר לאדם שימשך אחרי המותרות, להשיג דברים גשמיים, "והנותר בבשר ובלחם" התשובה היא שיעסוק בתורה הקרויה, ובכך יעלה בידו להתגבר על תאוותיו, "באש תשרופו" באש התורה ניתן לשרוף את התאוות המותרות

(תפארת בנים)

זאת תורת העולה היא העולה. ואחז"ל (סוף מנחות) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכתיב ג"כ הוא העולה, ומשני הש"ס כאן בזמן שביהמ"ק קיים, כאן בזמן שאין בהמ"ק קיים, והנה קשה לכאורה דפסוק אחד יאמר דבר והיפוכו, אמנם נראה שאם האדם עוסק בתורת העולה ע"ד שאם היה ביהמ"ק קיים הי' מקריב הקרבן לזה, ודאי התורה היא לו כאילו הקריב הקרבן.

(אך פרי תבואה)

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותם מאשי קודש קדשים הוא כחטאת וכאשם. נ"ל דאיתא בכתבי האר"י זללה"ה הנזהר ממשוהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, ע"כ צריך האדם לשמור עצמו בכל מה דאפשר, ולכן נקרא מצה שמורה זה א"א לאדם שיהיה ממנו כ"א הקב"ה ישלח מלאכים ממונים על השמירה וישמרו אותו, ח"פ לא תאפה חמץ, חלקם לשון חלק בלי שום נדנד חמץ נתתי אותה מאשי, דהיינו שאשלח לך מלאכים שישמרו אותך, שמלאכים נקראים אישי.

(אור לשמים)

והרים את הדשן וגו'. דשן, הוא דבר של מה בכך. ושמו אצל המזבח, כי אשר יבוא דבר הרשות לידו, יאמר מה בכך כי מבטל מתורה ותפילה, כידוע ממאמרו של הרה"ק מוהרמ"מ זצוק"ל מרימאנוב, שאמר שאין בעולם רשות, רק או מצוה או עבירה, וכפירוש הבעש"ט ז"ל עה"פ (תהלים לב, ב) אשרי אדם לא יחשוב

הליכות חיים

בדין שלוש סעודות בשבת ערב פסח

א' - ה'), ועוד דכל דאפשר לתקוני מתקנינו, ואם יוכל לאכול מחר שוב שתי סעודות כדין עדיף לקיים מצוה בזמנה. עכ"ל.

והגאון הגדול רבי ברוך ראובן שלמה שלינגר (שליט"א), [זצ"ל] כתב לי ח"ל, בענין הא דכתב הרמ"א בסימן (רצ"א ס"א) בשם תוס' והרא"ש בפסחים (דף ק"א א') דמי שלא אכל בליל שבת יאכל שלוש סעודות ביום השבת, ושאל מע"כ אם יודע שלא יוכל לאכול ביום השבת שתי סעודות, האם יכול בדיעבד לאכול שתי סעודות בלילה ואחת ביום.

הנה זה לא שאל מע"כ אם לא יוכל לאכול כלל ביום השבת האם יכול בדיעבד לאכול ג' סעודות בלילה, דזה פשיטא דאפילו אם יטעום ביום ולא יתענה אפ"ה חייב לאכול לפחות סעודה אחת ביום דכבוד היום עדיף מכבוד הלילה כדאיתא בפסחים דף (ק"ה א').

ונראה דגם ב' סעודות לא שייך לאכול בלילה במקום ביום מפני ב' טעמים, דהנה איתא בשבת (דף קי"ז ב') ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש, רבי חידקא אומר ארבע, א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו, ויאמר משה אכלוהו היום, כי שבת היום לה', היום לא תמצאוהו בשדה, ר"ח סבר הני תלתא היום לבד מאורתא, ורבנן סברי בהדי אורתא ע"כ.

והנה תלתא היום קאי על יום השבת ממש ולא על הלילה, שהרי משה אמר להם תלתא היום בשבת בבוקר כדכתיב בקרא ויניחו אותו עד הבוקר וגו', ולכן סובר רבי חידקא דצריך לאכול ג' ביום לבד מלילה, אלא דרבנן סברי דכיון דאיכא חיוב קידוש על היין בלילה דוקא, ואין קידוש אלא במקום סעודה, במילא יוצא בלילה באחד מן הג' סעודות, כיון שהפסוק היום הוא רק אסמכתא, אבל להוריד עוד סעודה מן היום מנלן הלא כתוב היום שהוא ביום השבת ולא בלילה.

ותו א"כ יאכל ביום רק סעודה ג', מתי יאכלנה, הלא סעודה ג' מתחיל זמנה משש שעות ומחצה כדאיתא בסימן (רצ"א ס"ב), ואסור להתענות בשבת עד חצות אלא אם הוא אנוס כדאיתא (ריש סימן רפ"ח), ואם יטעום מיני תרגימא או פירות קודם חצות, ואחר חצות יקיים סעודה ג' הרי כבר אכל ביום השבת שתי סעודות. עכ"ל מכתבו של הגר"ש שלינגר (שליט"א) [זיע"א].

מוגש ע"י הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א - רחובות

מראשי בית ההוראה הלכה למשה קראלי ומרבני אנ"ש

הנה מעיקר הדין צריך לאכול סעודה אחת בליל שבת, וב' סעודות ביום שבת, וכתב ברמ"א בשו"ע או"ח (ס' רצ"א סעיף א') שמי שלא אכל בליל שבת, יאכל שלש סעודות ביום השבת, ע"כ.

ואפשר דבמקום הדחק ואונס שיודע שלא יוכל לאכול ביום השבת ב' סעודות, כגון בשבת ערב פסח, ולכך אוכל בליל שבת ב' סעודות, [כמובן בהפסק של כמה שעות ביניהם, שלא יגרום לברכה שאינה צריכה] וביום סעודה אחת, י"ל שיצא בדיעבד ידי חובת ג' סעודות בשבת.

ויש להביא קצת ראייה מגמ' שבת (ק"ז): ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת, שלוש, רבי חידקא אומר ארבע, א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו, ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה', היום לא תמצאוהו בשדה (שמות ט"ז, כ"ה) רבי חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא, ורבנן סברי בהדי דאורתא, ע"כ.

והרי הלכתא כרבנן, וכמו שכתב שם הרי"ף, וכן כתב ברמב"ם (הלכות שבת פ"ל ה"ט) ח"ל, חייב אדם לאכול שלוש סעודות בשבת, אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה עכ"ל, וכתב במגיד משנה שם דקיי"ל כת"ק, ע"כ.

ומשמע מלשון הגמרא דאמרי דלרבנן צריך לקיים ג' סעודות של שבת "בהדי דאורתא", דה"ה (בדיעבד עכ"פ) אם אכל בלילה ב' סעודות, וביום סעודה אחת, דיצא, כיון "דבהדי דאורתא" אכל ג' סעודות.

וגם ראייה מדברי הפרישה (בטור או"ח שם ס"ק ה') שכתב ח"ל, או שהוא מתענה פטור מג' סעודות, יש מקשים פשיטא כיון דמתענה האיך יאכל, ומשני דהוה אמינא צריך לאכול בלילה לפני התענית, ליל כניסת שבת ג' סעודות, עכ"ל.

ומשמע מדבריו דאם מתענה, פטרינן ליה ולא מטרחינן ליה שיאכל ג' סעודות בליל שבת, אבל אם באמת יאכל בליל שבת ג' סעודות, ואח"כ יתענה ביום השבת, יצא ידי חובת ג' סעודות בשבת, דו"ק. ושאלתי זאת להגאון הגדול רבי אביגדור הלוי נבנצל שליט"א, אם בשעת הדחק יכול לצאת ג' סעודות ע"י שיאכל ב' סעודות בלילה, ואחד ביום, וענה לי ח"ל, תלוי במחלוקת הפוסקים אם יש לכל סעודה זמן מיוחד לה, או לא, ובלית ברירה יאכל שתיים, או אף ג' בליל שבת. עכ"ל.

והגאון הגדול רבי מאיר מאזוז שליט"א, כתב לי ח"ל, נראה דהוא הדין, דהא ילפינן שלש סעודות, מדכתיב ג' פעמים היום, וא"כ היום והלילה היינו הך כמו שנאמר ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד (בראשית

◇ ליל הסדר ◇

לא היה נגאל. והיה מתעכב שם ונכנס לשער הנו"ן ולא יוצא משם לעולם.

(יפה נוף)

ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל.

וצ"ב כפל לשון אשר פסח על בתי בני ישראל "ואת בתינו הציל". והנראה על פי מה שאמרו חז"ל שהמצרים היו מוליכים את בכוריהם לבתי בני ישראל, כדי להצילם מן המכה, אך מאומה לא הואיל להם, כי מתו גם בהיותם שם, זה שאמר הכתוב, אשר פסח על בתי בני ישראל אלו הבתים שהיו בהם רק ישראלים, ועליהם פסח המשחית לגמרי, ואת בתינו כלומר גם באותם בתים שהיו בהם בכורי מצרים, ולתוכם נכנס המשחית כדי להרוג את הבכורים המצריים, גם שם "הציל" הקב"ה את בכורי ישראל.

(דובר שלום)

כידוע לך בני, עיקר יציאת מצרים הוא, מבחינת הדעת אשר הוא בגלות, זה עיקר מצרים מיצר ים הגלות, זה רחמנות גדולה על הנשמה הקדושה ובליל פסח הראשון, הקדוש ברוך הוא מרחם על נפשות ישראל להוציאם מגלות, הדעת להשפיע להם שכל דקדושה וכל גאולת הנפש של כללות השנה תלוי כמעט בזו הלילה, שמקבלים ישראל הקדושים מוחין דגדלות.

(אגרות שומרי אמונים, ט)

בגלות, ובחג הזה בא להם בחינת הדעת, וכמו כן לדורות, זה הרמז בסימן מוציא מצה, היינו כמו מצא אבידה הנ"ל, שימצא האדם מה שנאבד מאיתו.

(חסד לאברהם)

ימים אלו יקרי הערך, שעה ליום יחשב (שו"ת אבני נזר או"ח סי' של"ו)

לנו לא פסח, ולא קדשים, ולא תרומה, ולא מעשר שני, רק מצוות משנה לשנה, ואם גם היא לא הועילה בידינו בשלימות. הייטב בעיני ה' חלילה וחלילה.

(חתם סופר)

ושינו יודע לשאול את פתח לו.

פירש שאינו יודע, דמי שמחזיק עצמו ויודע שהוא אינו כלום אז א-ת פתח לו השערים בשמים מא' ועד ת'.

(דברי חיים)

חסל סידור פסח וכו',

שמעתי מפי מורי ז"ל (החידושי הרי"ם) על שקורין ליל פסח סדר, וכן אומרים חסל סידור פסח, לרמז למה שאמר המהר"ל ז"ל שכמו שיש סדר לטבע כן יש סדר מיוחד לנסים ונפלאות.

(שפת אמת)

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם וכו'.

והנראה הדנה ישראל היו במצרים רד"ו שנים ואיתא (פדר"א מ"ז) שנחשב גם חמש שנים קודם שירד יעקב למצרים היינו משעה שנולדו מנשה ואפרים נמצא רט"ו שנה שישראל היו חייבים להיות במצרים ת"ל שנה. אבל הואיל ושעבדו אותם גם בלילות כדכתיב "וירא את ענינו" זו פרישות דרך ארץ והדין הוא (קדושין ט"ו.) עבד עברי אינו עובד בלילה מדכתיב "כי טוב לו עמך" לכן נחשבו גם הלילות ועולה למספר ת"ל, כי שני פעמים רט"ו הם ת"ל. אבל עבד כנעני עובד ביום ובלילה דכתיב "והיו לכם לאחוזת" שמותר לשעבדו בלילה, א"כ אם ישראל במצרים היה להם דין עבד כנעני ממילא אין הלילות נחשבים ויצאו קודם הזמן. וזהו שאלת הרשע הלא יש לכם דין נכרי אם כן "מה העבודה הזאת" היכן הוא העבודה שאתם חייבים עדיין לעבד שיצאתם קודם הזמן, והלילות לא השלימו דכתיב "לכם" שמותר לשעבד אתכם בלילה, ועל זה אמר בעל ההגדה לכם ולא לו, דהיינו שהרשע אומר דישראל הם בגדר "לכם" היינו עבד כנעני שנאמר בו והיו "לכם" לאחוזת, "ולא לו" שהם אינם בגדר עבד עברי שנאמר בו כי טוב "לו" עמך, ולפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעיקר, שלפי דעתו יש לו דין עבד כנעני לכן אילו היה שם

◇ גודל קדושת ימי החג ◇

שבכל שנה ושנה מתעורר אור ההוא שהיה במצרים כמ"ש והי' אמונת עתיך דקאי על המועדים חוסן ישועות היינו שבכל שנה בימי הפסח היא חוסן הישועות שהיו בעת ההוא.

(פנים יפות)

ובחג הזה מתעורר הנס כמו בעת יציאת מצרים, והנה ביציאת מצרים היה הדעת

◇ אכילת מצה ◇

בחודש האביב, בזכות המצה שאוכלים בחודש ניסן בפסח.

(דברי יחזקאל)

מצות עשה של אכילת מצה,

משומרת בליל פסח, היא יחידה שנשארת לנו מכל מצוות אכילה שבכל התורה, אין

◇ סדר הגדה ◇

כל ימי חיך להביא לימות המשיח.

כי כשמספרים ביציאת מצרים ומאמינים שעשה הקב"ה נסים, וכיון שהיה כן בוודאי עתיד להיות גם כן נסים גדולים, על ידי זה הוא התקרבות המשיח, וזהו להביא לימות המשיח.

(נופת צופים)

חכם מה הוא אומר וכו'.

ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח וכו'. כתב בשם אביו זי"ע, שהשי"ת נתן כח בזה הלילה, לכן צריך האב להשיבו תשובה ראויה ונכונה בכדי שתקבע תשובה הזאת בלב הבן תמיד.

(מהר"ד מבעלזא)

עקיבא ור' טרפון.

וי"ל דאבותיהם של תנאים אלו לא נשתעבדו במצרים משום שר' אליעזר ור' אלעזר בן עזריה ור' טרפון כהנים היו, ור' יהושע היה לוי ושבט לוי הרי לא נשתעבדו, ור' עקיבא היה ממשפחת גרים, וזהו החידוש כאן דעל אף שאבותיהם לא נשתעבדו במצרים, מכל מקום הרבו לספר ביציאת מצרים, ורמז לזה "וכל" המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, וכ"ל ר"ת וגרים כהנים ליום אפי' שלא נשתעבדו ובכל זה מרבה לספר הרי זה משובח.

(שמחת הרגל)

מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

ויל"פ הסמיכות דלכאורה קשה למה אין מברכין על ההגדה דהוא מצות עשה ככל המצות כדכתיב והגדת לבנך, ונראה לתרץ כיון דהוי מצוה שאין לה קצבה אין מברכין עליה, כדאי' סברא זו (במג"א או"ח הל' תפילה) לגבי תפילה דלכך אין מברכין עליה משום דלית ליה קצבה כדאמרין בגמ' (ברכות כ"א.) הלוואי שיתפלל אדם כל היום, ובזה יובן הסמיכות מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים וא"כ שהוא מצוה למה אין מברכין עליה, לז"א שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, א"כ הוי מצוה שאין לה קצבה דאין מברכין עליה.

(דברי מהרי"א)

בפסח שזוהו זמן הגאולה, צריך כל אחד ואחד לראות ולהשתדל, שהוא לא יהיה המונע את גאולת הכלל על ידי מעשיו.

(חידושי הרי"ם)

זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים ולא אמר זכור את היום אשר יצאת ממצרים אלא שבכל שנה ושנה הוא היום הזה ממש שיצאנו ממצרים והענין הוא

היום אתם יוצאים בחודש האביב.

איתא בזוה"ק דבזכות מה שישראל אוכלים מצות בפסח ניצלין בדין בראש השנה, ויש לרמוז זאת בפסוק הזה, היום, נקרא ראש השנה כמ"ש, וז"ש היום אתם יוצאים, בראש השנה אתם יוצאים בדין,

לובשין הקיטל בליל פסח,

כי ישראל נגאלו ממצרים בשביל שלא שינו שמם לשונם ולבושם, והקיטל הוא מלבוש שאין הגויים לובשים מלבוש כמוהו, ע"כ מראים בלבישתו שבזכות זה נגאלו.

(אמרי פנחס)

כל דכפין ייתי.

עליו כל הטובות, "ויכול", ויהיה לו מה לאכול, שיהיה לו פרנסה בריווח, "כל דצריך", דברים הצריכים "ייתי" עליו ויהיה לו, ואף על פי שאינו כדאי, לזה אמר "ויפסח", וידלג לאדם כמו במצרים, שאף שלא היו ראויים, כתיב ופסחתי עליכם וכו' (זרע קודש)